

8.10.2009

Dnro 1514/4/09

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

ILMOITUKSEN KIRJAAMINEN

1 KANTELU

A arvosteli 25.4.2009 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Oulun poliisiviranomaisten menettelyä poliisille tekemänsä kirjallisen tutkintapyyntöä käsittelyssä.

A katsoi, ettei poliisi ollut käsitellyt hänen 12.10.2007 poliisille osoittamaansa tutkintapyyntöä, koska tutkintapyyntöä johdosta ei ollut kirjattu rikosilmoitusta ja suoritettu esitutkintaa.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Poliisilta saaduista selvityksistä ilmenee, että B-niminen henkilö oli tehnyt A:sta poliisille tutkintapyyntöä 7.8.2007. B ilmoitti, että A oli puhunut hänestä perättömiä - - - pihalla ja vaatinut A:lle rangaistusta kunnianloukkauksesta. Asiassa laadittiin ilmoitus - - - ja asian tutkinnanjohtajaksi nimettiin rikoskomisario C ja tutkijaksi rikosylikonstaapeli D.

Poliisi kuulusteli esitutkinnassa B:n asianomistajana sekä A:n rikoksesta epäiltynä. Tämän lisäksi kuulusteltiin kaksi todistajaa.

Rikoskomisario C kertoo selvityksessään, että osallisten kertomukset olivat varsin ristiriitaisia. C oli todennut asian olevan luonteeltaan varsin vähäinen ja sen kaltainen, joka asianosaisten tulisi pystyä sopimaan ilman oikeusprosessia. C oli sopinut rikosylikonstaapeli D:n kanssa, että D lähettäisi esitutkintamateriaalin esitutkintalain 42 §:n tarkoittamalle loppulausunnolle asianosaisille siinä tarkoituksessa, että he harkitsisivat sovintoratkaisua.

A oli lähettänyt poliisille 12.10.2007 loppulausunnon. Loppulausunnossaan A oli esittänyt poliisille tutkintapyyntöä tutkia, mihin mahdollisiin rikoksiin B oli syyllistynyt tutkittavana olleen tapahtuman yhteydessä. Tämän lisäksi oli pyydetty tutkimaan, oliko B:n tekemä rikosilmoitus ("kunnianloukkauksyyte - - - poliisille") sisältänyt perättömiä lausumia. A kiisti omalta osaltaan syyllistyneensä mihinkään rikokseen. Myös B antoi oman loppulausuntonsa asiassa.

Loppulausuntojen saavuttua poliisille rikosylikonstaapeli D oli laatinut asiassa lisätutkintapöytäkirjan,

joka kirjattiin ilmoitusnumerolla - - -. Rikoskomisario C oli todennut loppulausuntojen perusteella, ettei niissä ilmennyt tutkittavana olleen asian kannalta uutta tietoa, joten asiassa suoritettiin A:lle lisäkuulustelu rikoksesta epäillyn asemassa B:n lisälausunnossa esitettyjen väitteiden johdosta, jotta A sai kommentoida niitä.

Eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelussa A katsoi, että poliisin olisi tullut laatia erillinen ilmoitus hänen 12.10.2007 päiväämässään kirjeessä esitettyjen väitteiden johdosta. Tässä tapauksessa poliisi oli liittänyt A:n kirjeen loppulausuntona esitutkinta-aineistoon - - -.

3.2

Oikeusohjeet

Suomen perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa. Julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Esitutkinnasta ja pakkokeinoista annetun asetuksen 1 §:n 1 momentissa on säädetty, että kun asianomistaja tai joku muu ilmoittaa poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle rikoksesta tai tapahtumasta, jota hän pitää rikoksena, ilmoitus on viipymättä kirjattava. Saman pykälän 2 momentin mukaan ilmoituksen tekijää on kehotettava täydentämään ilmoitustaan, jos se on puutteellinen.

3.3

Kannanotto

Totean ensinnäkin, että rikosilmoituksen vastaanottamisvelvollisuus ei määräydy sen mukaan, pitääkö vastaanottaja ilmoitettua tapahtumaa rikoksena. Jos ilmoituksen tekijä katsoo, että tapahtuma on rikos, ilmoitus tulee ottaa vastaan, vaikka vastaanottajan mielestä kyseessä ei ole rikos. Ilmoituksen tekijän tahto ratkaisee näin ollen, mistä tapahtumasta on vastaanotettava ilmoitus. Ilmoituksen kirjaamista koskeva säännös on siten sinänsä varsin ehdoton.

Nyt puheena olevan kaltaisissa tilanteissa, joissa rikosilmoituksen johdosta epäillyn asemaan joutunut tekee vastailmoituksia, voi tutkinnallista epäselvyyttä syntyä silloin, jos epäillyn – samalla asianomistajan – tutkintapyynnöksi tarkoittama asiakirja on ollut sisältönsä perusteella tulkittavissa vastineeksi tai lisäselvitykseksi häneen jo aiemmissa esitutkinnoissa kohdistettuihin väitteisiin. Tällöin niiden rooli erillisinä rikosilmoituksina voi jäädä jossakin määrin tulkinnanvaraiseksi.

Asiassa tutkinnanjohtajana toiminut rikoskomisario C oli tulkinnut A:n kirjeen edellä mainituin tavoin pelkästään loppulausunnoksi siihen asiaan, josta A:ta itseään kuulusteltiin epäillyn asemassa.

Perehdyttyäni puheena oleviin esitutkintapöytäkirjan - - - liitteenä olevaan A:n kirjeeseen kokonaisuudessaan, voin jossain määrin pitää ymmärrettävänä poliisimiesten käsitystä niiden luonteesta (pelkästään) loppulausuntona. Toisaalta on kuitenkin todettava, että koska A:n kirje vaikuttaisi jaetun kahden osaan sivunumeroinnin perusteella ja kirjeen loppuosaan sivulle 3 (4) yläosaan on kirjattu tekstirivit ”Asianomistaja: A” sekä ”vastaaja: B”, jota on seurannut A:n kertoma tapahtumakuvaus ja tutkintapyyntö, perusolettamana olisi perustellusti voitu pitää sitä, että loppulausunnoksi tarkoitettu kirjeen loppuosa oli tarkoitettu poliisille ilmoituksen kirjaamista edellyttäneeksi tutkintapyynnöksi.

Mielestäni A:lta olisi poliisin toimesta vähintään tiedusteluun tullut selvittää, mitä hän oli loppulausuntoopyyntöön antamassaan kirjeessä tekemillään merkinnöillä tarkoittanut. Toisaalta on kuitenkin siinänsä ymmärrettävää, jos tällaista varmistusta ei ollut tehty, jos alun alkujaankin asiakirjojen tarkoitus oli ymmärretty väärin. Ottaen kuitenkin huomioon A:n poliisille osoittaman kirjeen sisällön sellaisenaan, katson, että kirjeen perusteella olisi ilmoitus pääsäännön mukaan tullut kirjata omana ilmoituksestaan mahdollisia esitutkintatoimenpiteitä ajatellen.

Katson, että edellä käsitellyssä asiassa tutkinnanjohtajana toimineen rikosylikomisario C:n olisi asemansa perusteella tullut viime kädessä huolehtia tutkinnan asianmukaisuudesta. C kuitenkin oli päättänyt esitutkinnan näkemykseni mukaan perehtymättä riittävällä tavalla esitutkinta-aineistoon ja siten esitutkinnan loppuvaiheessa tehtyyn tutkintapyyntöön sen saattamiseksi erillisenä esitutkinta-asiana asianmukaiseen käsittelyyn. Menettelyllään katson C:n toimineen vastoin esitutkinnasta ja pakkokeinoista annetun asetuksen 1 §:ää ja valtion virkamieslain 14 §:n 1 momenttia.

Katson myös asiassa vastuullisena tutkijana toimineen rikosylikonstaapeli D:n omalta osaltaan samassa asiassa perehtymättä riittävällä tavalla esitutkinta-aineistoon menetelleen vastoin esitutkinnasta ja pakkokeinoista annetun asetuksen 1 §:ää ja valtion virkamieslain 14 §:n 1 momenttia.

Esitutkinnasta vastuullisten poliisimiesten menettelyä arvioitaessa on kuitenkin otettava lieventävänä seikkana huomioon, että asianomistajan rikosilmoituksentekotahdon havaitseminen on vaatinut tässä tapauksessa tavanomaista suurempaa tarkkuutta ja poliisille toimitetun aineiston tulkintaa. Näin ollen pidän riittävänä saattaa käsitykseni tapahtuneesta heidän tietoonsa.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen rikosylikomisario C:n ja rikosylikonstaapeli D:n menettelyn virheellisyydestä heidän tietoonsa. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennökset tästä päätöksestäni.

Muihin toimenpiteisiin kirjoitus ei anna aihetta ja sen liitteet palautetaan ohessa.